

Percepcija studenata sestrinstva o hagioterapijskom pristupu

Nikolić, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Dental Medicine and Health Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:243:027280>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Dental Medicine and Health Osijek
Repository](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA DENTALNU MEDICINU I ZDRAVSTVO

OSIJEK

Sveučilišni prijediplomski studij Sestrinstvo

Ivana Nikolić

**PERCEPCIJA STUDENATA
SESTRINSTVA O HAGIOTERAPIJSKOM
PRISTUPU**

Završni rad

Osijek, 2023.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA DENTALNU MEDICINU I ZDRAVSTVO

OSIJEK

Sveučilišni prijediplomski studij Sestrinstvo

Ivana Nikolić

**PERCEPCIJA STUDENATA
SESTRINSTVA O HAGIOTERAPIJSKOM
PRISTUPU**

Završni rad

Osijek, 2023.

Rad je ostvaren na Fakultetu za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek

Mentor rada: izv. prof. dr. sc. Štefica Mikšić, mag. med. techn.

Rad ima: 41 list, 19 tablica i 3 slike.

Znanstveno područje: Biomedicina i zdravstvo

Znanstveno polje: Kliničke medicinske znanosti

Znanstvena grana: Sestrinstvo

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Povijest hagioterapije	1
1.2. Tko je čovjek?.....	4
1.3. Struktura i patologija čovjekove duhovne duše.....	5
1.4. Duhovni lijek i duhovna terapija	6
2. CILJ.....	8
3. ISPITANICI I METODE.....	9
3.1. Ustroj studije.....	9
3.2. Ispitanici	9
3.3. Metode.....	9
3.4. Statističke metode.....	9
4. REZULTATI	11
5. RASPRAVA.....	31
6. ZAKLJUČAK	35
7. SAŽETAK	36
8. SUMMARY	37
9. LITERATURA	38
10. ŽIVOTOPIS	40

1. UVOD

Hagioterapija je metoda koja se bavi istraživanjem boli, uzrocima patnje te načinima dijagnoze i izlječenja čovjekove duhovne duše. Riječ hagioterapija dolazi od grčke riječi *hagios* – svet i *therapeuo* – liječiti; stoga bi doslovno značenje bilo liječenje svetoga (1). Biblija i Katolička crkva tvrde da je duhovna dimenzija čovjeka sveto područje jer potječe neposredno od Stvoritelja. Majka i otac daruju djetetu tijelo i psihu, a Stvoritelj mu - u trenutku začeća - stvara besmrtnu dušu. Zato se do ozdravljenja duhovne dimenzije čovjeka dolazi jedino duhovnim putem. To podrazumijeva povezivanje duše s Bogom. Duhovna dimenzija prisutna je u svim ljudima te su zbog toga svi izloženi patnji zbog slabosti i ranjenosti duhovne dimenzije. Hagioterapija je zato, isto kao i medicina i psihijatrija, pristupačna svakomu čovjeku, bez obzira na svjetonazor i religiju. Osim terapijske prakse, hagioterapija se temelji ponajprije na rezultatima znanstvenih istraživanja iz filozofske antropologije, neuroznanosti, teologije, fizike, biologije i psihologije. U psihologiji se ne stavlja naglasak na duhovnost, kao što ni psihijatrija ne liječi čovjekov duh. Stoga je područje duha karakteristično za hagioterapiju, jer je područje duha autonomno i hagioterapija je kompetentna za njegovo istraživanje (2).

1.1. Povijest hagioterapije

Povijest hagioterapije seže još u ranokršćanska vremena. Kako je kršćanstvo bilo progonjeno u prvim stoljećima, tako je i priprava osobe da postane kršćanin trebala biti specifična i sustavna. Vrijeme u kojem su kršćani živjeli nije prihvaćalo poruku evanđelja te su svi, koji su namjeravali prihvatiti vjeru, trebali proći proces koji bi ih utvrdio i pripremio na život dostojan kršćanina. Taj proces nazivao se ranokršćanski katekumenat, a imao je četiri dijela: pretkatekumenat, katekumenat, vrijeme čišćenja i prosvjetljenja te vrijeme mistagogije. U prvom dijelu Crkva je pripravnike evangelizirala i upućivala u vjeru kako bi mogli slobodno prionuti uz Gospodina. Drugi dio, katekumenat, pretpostavljao je vjeru i vježbanje u kršćanskom životu. Treći dio redovito se odvijao u korizmi, a namijenjen je bio dubljoj pripravi duha i srca unutarnjom sabranošću. U četvrti dio, mistagogiju, ulazilo se nakon primanja sakramenata inicijacije na Veliku subotu, a označavao je život u produbljivanju vazmenoga otajstva, kao i potpuno sudjelovanje u životu Crkve. Danas se pristup odraslih u kršćanstvo temelji na jednakim principima kao i u prva kršćanska vremena (3). Hagioterapija svoj korijen ima u trećem dijelu katekumenata, u vremenu čišćenja i prosvjetljivanja (4). Smisao toga

razdoblja nije bio u katehiziranju pristupnika, već u pripravi njihova duha kako bi u svojem srcu otkrili ono što je loše, krhko i slabo, a učvrstili ono što je dobro i sveto. Na ovom mjestu pojavljuje se potreba za iscjeljenjem i ozdravljenjem, što je postalo i cilj hagioterapije.

Utemeljitelj hagioterapije hrvatski je katolički svećenik, teolog i teološko-filozofski antropolog prof. dr. Tomislav Ivančić (1938.-2017.). U Zagrebu je završio teološki i filozofski studij, nakon čega je u Rimu zaređen za svećenika Zagrebačke nadbiskupije 1966. godine. Nakon magisterija filozofije i doktorata iz teologije na Papinskom sveučilištu *Gregoriana* u Rimu, postaje profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Bio je pročelnik Katedre fundamentalne teologije, jedan od urednika časopisa *Bogoslovska smotra* te član uredništva mnogih hrvatskih i stranih teoloških časopisa, kao i Društva hrvatskih književnih prevoditelja. Bio je kanonik zagrebačkoga Prvostolnog kaptola od 1983. godine, a od 1984. godine arhiđakon Čazmansko-moslovačkoga dekanata. Bavio se znanstvenim radom na području filozofije, teologije, medicinskoga proučavanja duhovnosti te književnosti. Najviše se posvetio istraživanju čovjekove duhovne dimenzije, načinu evangeliziranja i razvoju teološko-filozofske antropologije i terapije (2). Došao je do zaključka kako se duhovnoj dimenziji ne daje ona važnost koja se daje tjelesnoj i psihičkoj dimenziji, te da cjelovito liječenje čovjeka treba uključiti sve tri dimenzije čovjekova bića, osobito kada je u pitanju liječenje duhovne patnje i ovisnosti. Sedamdesetih godina, uz redovni profesorski rad na Fakultetu, bio je i studentski kapelan. Nakon molitvenoga iskustva sa studentima i nakon brojnih duhovnih vježbi za redovnike i laike, na poticaj tadašnjega kardinala Franje Kuharića, započeo je s organizacijom molitveno-evangelizacijskih seminara. Tada je nastao i molitveni pokret pod nazivom *Zajednica Molitva i Riječ* koji i danas djeluje održavajući seminare za novu evangelizaciju baveći se hagioterapijom. Godine 1990. osnovao je *Centar za duhovnu pomoć* u Zagrebu koji se bavi duhovno-terapijskim djelovanjem te edukacijom stručnjaka na tom području. Vremenom se razvio model podučavanja budućih djelatnika Centra, a sadrži četiri bitna elementa: duhovnu dimenziju čovjeka, moralna patnja, dijagnozu duhovne boli i terapiju (5). Broj ljudi, koji su tražili duhovnu pomoć, neprestano se povećavao pa se tako pokazala i veća potreba za djelatnicima Centra. Edukacija se proširila ne samo po Hrvatskoj, već i po mnogim drugim zemljama. Prvi međunarodni znanstveni simpozij o hagioterapiji održan je 2006. godine, a sveukupno ih je održano osam.

O pitanju duhovne patnje pisali su i govorili i prije mnogi znanstvenici i crkveni ljudi. Profesor Ivančić poticaje za svoje djelovanje crpio je iz crkvenih dokumenata i suvremenih znanstvenih istraživanja. Osim već spomenutoga ranokršćanskog katekumenata, u svojim spisima on se

referira na sv. papu Pavla VI. (enciklika *Evangelii nuntiandi*), dokumente Drugoga vatikanskog sabora (*Gaudium et spes*), svetoga papu Ivana Pavla II. (*Salvifici doloris*), teologe K. Rahnera, H. Ursa von Balthasara te na brojne neurologe, psihologe i medicinske antropologe kao što su D. Amen, A. Jores, D. Goleman, V. Frankl i drugi (5).

Godine 1984. sveti papa Ivan Pavao II uputio je apostolsko pismo *Salvifici doloris* svim vjernicima koje govori o kršćanskom značenju ljudske patnje. U drugom poglavlju govori o medicini kao znanosti koja se usmjerila na samo jedno područje ljudske patnje, a područje ljudske patnje nije samo jedno. Medicina ne uzima u obzir sve načine na koje čovjek pati. Papa nastavlja kako postoji razlika između fizičke i moralne patnje. Fizičkom patnjom smatra se bol tijela, a moralna patnja bol je duše. Mnogovrsnost moralne patnje nije manja od brojnih fizičkih patnja. Ipak, jasno je kako moralna patnja zaostaje i s terapijom, i s identifikacijom u odnosu na fizičku (6).

Dr. Arthur Jores (1901.-1982.), medicinski antropolog iz Hamburga, došao je do zaključka da gotovo 60 % psihosomatskih, specifično ljudskih bolesti, ima uzrok u duhovnoj dimenziji čovjeka, odnosno u egzistencijalno-duhovnim konfliktima unutar čovjeka, a ostatak bolesti da je uzrokovano mikroorganizmima (7). Američki neuropsihijatar Daniel Gregory Amen (r. 1954.) u svojim istraživanjima, pomoću snimanja mozga, ističe snažnu povezanost duše i mozga. Smatra kako ponašanje utječe na rad mozga te kako mozak utječe na način ponašanja. U svojem dugogodišnjem iskustvu potvrdio je da je zdrav mozak uvjet za zdrav duh. Liječenjem pomoću vjere i pomoću prihvaćanja vrjednota čovjek može imati zdrav mozak, a posljedica toga zdrava je psiha i zdravo tijelo (8).

Iako hagioterapija nije alternativa ni psihijatriji, ni medicini, prof. Ivančić posegnuo je za spoznajama iz raznih područja. Tako je morao dobro proučiti pitanja psihoterapije kako bi se susreo i s logoterapijom V. Frankla. Logoterapija je pripremila put hagioterapiji po svojem nadilaženju psihičke dimenzije i liječenju pomoću duhovne dimenzije, koristeći se pritom spoznajama egzistencijalističke filozofije. Logoterapija je otkrila terapijsku snagu čovječjega duha, dok je hagioterapija otišla korak dalje, nalazeći transcendentnu mogućnost liječenja pomoću Božjega Duha (5). U doslovnom prijevodu logoterapija znači liječenje smislom. Ona uči da je smisao temeljna sila i težnja čovjekova života (9,10). Osnivač logoterapije njemački je neurolog i psihijatar Viktor Frankl (1905.-1997.) koji je ovu metodu psihoterapije razvio nakon iskustva u nacističkom logoru. Gledajući strašne prizore, zajedno s ostalim zatvorenicima pitao se o smislu takva života. Došao je do zaključka da smisao, koji ovisi o

vanjskim okolnostima, nije pravi smisao. Čovjek je spreman živjeti i umrijeti za ono u čemu vidi smisao. Smisao se ne nameće, već ga čovjek mora otkriti, a on je bezuvjetan jer uključuje i smisao patnje (11). Frankl tvrdi da je u podsvijesti čovjeka Bog koji je vrhunska dobrota i istina te tako liječi čovjeka koji mu se otvara. Također iznosi razliku između psihoterapije i dušobrižništva. Cilj je psihoterapije zdravlje psihe, a cilj je dušobrižništva spasenje duše. Isto tako je moguća posljedica dušobrižništva zdravlje psihe i obrnuto (12). Psihoterapija može koristiti sredstva vjere u liječenju psihe, ali ne postaje dušobrižništvo, kao što ni dušobrižništvo ne postaje psihijatrijska metoda. Psihoterapija se služi duhovnim aspektima, kako vidimo kod Frankla, ali nije hagioterapija. Razlika je u tome što psihoterapija i psihijatrija liječe psihu čovjeka, a hagioterapija duhovne patnje (13). Ta dva područja, duševno i duhovno, bitno se razlikuju, kako ističe i Frankl (14).

1.2. Tko je čovjek?

Postoji više aspekata antropologije: filozofska, teološka, medicinska, kulturološka i druge. Hagioterapija ima polazište u teološkom i filozofskom motrištu čovjeka. Čovjek tijelom pripada potpuno zemlji, ali duhom nebu. U čovjeku se dogodila sinteza duha i materije iz koje proizlazi oduhovljeno čovjekovo tijelo i otjelovljen čovjekov duh. Suvremeni znanstvenici na teološkom i filozofskom području zato tvrde da je čovjek duhovna duša. Stoga hagioterapija zastupa holistički pristup u liječenju čovjeka. Lijek se ne daje samo tijelu, već se i duhom čovjek treba osposobiti da bi ga prihvatio (2).

Duh postaje bolestan ako se veže uz prolazno i ograničeno, a ozdravlja kad se veže uz neuništivo, moralno i transcendentno (2, 15). Kao što postoje zakoni prirode, postoje i zakoni duha koje treba poštivati ako čovjek želi ostvariti cjelovitost svojega bića i biti sretan. Izranjenost i bolesti nastaju ako se čovjek ne podvrgava zakonitostima duha. Savjest čovjeku govori da čini dobro, a izbjegava zlo. Kada čovjek čini zlo, on tada ranjava svoju savjest i javlja se duhovna bol. Ako se obrati od zla i počne činiti dobro, savjest i duh ozdravljaju. Ako čovjek u svojem govoru koristi pretežito negativne i neistinite riječi, u intelektu se javlja konflikt. Istinitost u govoru čovjeka oslobađa. Razne vrijednosti, koje čovjek u životu pronade, zahtijevaju od njega vjernost, slobodu, ljubav i odgovornost. Kada se opire tomu zakonu i čini suprotno, ranjava sebe i druge, osjeća strah i bol. Obrat od negativnosti na svim područjima i okretanje prema duhovnim vrijednostima oslobađa, liječi i sprječava bolesti čovjeka (16).

1.3. Struktura i patologija čovjekove duhovne duše

Kako bi se pristupilo liječenju čovjekove duhovne duše, najprije treba poznavati njezinu strukturu i funkcioniranje. Kao što je fizičko tijelo sastavljeno je od pojedinih organa i udova, tako je i duhovna duša cjelina koju čine pojedinačne strukture ili sposobnosti (2,5).

Središte i nositelj duhovne duše jest osoba. Sljedeće su strukture ili organi duhovne duše: savjest, intelekt, srce, karakter, kreativnost, sloboda, religioznost, spolnost, vjera i mnoge druge sposobnosti. Savjest, intelekt i srce temeljne su sposobnosti duhovne duše. Stoga ih neprestano treba usmjeravati prema dobru, čistiti od zla i hraniti istinom, ljubavlju, povjerenjem i dobrotom kako bi čitav čovjek bio cjelovit i zdrav. Dok sposobnosti duhovne duše čovjek ima, osobnost ne posjeduje već on jest osoba. Osoba se očituje u čovjekovoj svijesti i samosvijesti, u dostojanstvu, odgovornosti i mogućnosti bezgranična razvoja. Od trenutka začeća čovjek se izvana razvija sve do smrti u tjelesnom, ali i u duhovnom smislu. Kada dođe do povrijeđe dostojanstva, do prepreke u razvoju i kreativnosti, do ovisnosti ili do osjećaja krivnje i besmisla, čovjek postaje duhovno, a posljedično i tjelesno bolestan. Sve se traume odražavaju u osobnosti čovjeka. Događa se bijeg od samoga sebe i od drugih, samosažaljenje, osjećaj manje vrijednosti i nesposobnosti (2).

Savjest je glas bitka, reći će filozofija. Ona je glas Božji, kaže teologija. Egzistencija čovjeka ovisi o njegovoj poslušnosti savjesti. Ona je čuvarica njegova duhovnog i tjelesnog života jer upozorava i razlučuje što je dobro, a što zlo. Filozofija opet naglašava da je zlo manjak dobra, ništavilo, a da je dobro punina života. Čovjek je zdrav i ima puninu života ako traži dobro, istinu i ljubav. Bolest nastupa kada omalovažava vrjednote, kada mrzi i čini zlo. Intelekt ili um sposobnost je čovjeka kojom spoznaje bit stvari. Od razuma se razlikuje po tome što je oslobođen materijalnih ovisnosti i djeluje neposredno, pronicavo i intuitivno na razini duha. Intelekt je temelj je za proučavanje humanističkih znanosti. Nažalost, danas su prirodnoznanstvena otkrića čovjeku umanjila intelektualnu sposobnost jer naglašavaju samo racionalno razmišljanje. Čovjek treba ponovno otkriti bogatstvo intelektualnoga razmišljanja, samostalnoga prosuđivanja i slobode od tuđih mišljenja. Srce je središte svih događanja u čovjeku. Ono okuplja sve vrline, ali i poroke, sve odluke, vrjednote, radosti, vizije, vapaje, iskustva i doživljaje. U svakom srcu nalazi se i dobro i zlo, a ono što prevladava, upravljat će čovjekom. Zato je važno čistiti srce od negativnih misli, riječi i djela, a puniti ga dobrim mislima, istinitim spoznajama, pozitivnim riječima i ljubavlju (2, 5).

1.4. Duhovni lijek i duhovna terapija

Osoba koja je osposobljena i ovlaštena za provođenje hagioterapije zove se hagioasistent. Kako bi posredovao zdravlje pacijentu, on treba imati iskustvo obraćenja, ljubavi, dobrote i istine. Zadatak je hagioasistenta preusmjeriti pogled pacijenta od njegove bolesti, zla, mržnje prema dobroti, vjeri, praštanju, ljubavi. Pacijent sam odlučuje hoće li gledati na bolest ili na zdravlje, hoće li govoriti i misliti negativno, hoće li dopustiti da ga obuzme slabost ili će vjerovati da je njegov duh iznad psihofizičke razine i iznad svih slabosti. Samo ono što si čovjek stavlja pred oči, to i ostvaruje (17). Treba naglasiti kako cilj hagioterapije nije liječiti bolest, već donositi zdravlje. Poznato je da je bolest nedostatak zdravlja. Ako hagioasistent nije zdrav na duhovnom području, ne će moći posredovati zdravlje. Isto vrijedi i za ljubav, oprost, dobrotu. Profesor je Ivančić stoga tražio od ljudi koji jesu ili će postati hagioasistenti da se educiraju, brinu oko dubokog odnosa s Bogom i sa samima sobom (2).

Nadalje, duh je život u čovjeku. Stoga je duhovna terapija zapravo terapija života u njegovoj biti. Prema Bibliji, Bog je čovjeku udahnuo dah života po kojem je čovjek postao živa duša. Duhovne se bolesti smatraju sputanošću koja je posljedica grijeha. Grijeh odvaja čovjeka od Boga, izvora bitka i punine. Zato bi svaki oblik isključivo ljudske pomoći bio bezuspješan. Samo Bog može potpuno čovjeka izliječiti jer ima vlast nad njim. Preduvjet je otvorenost Bogu, ljudima, terapiji, dobru i ljubavi (18).

Jedan je od osnovnih hagioterapijskih principa misao-riječ-djelo. Zdravlje, koje postoji u mislima, treba izražavati u svakodnevnom govoru te dopuštati da se ono ostvari i na djelu (17). Duhovna se terapija primjenjuje pomoću lijekova, a to su riječ, molitva, obraćenje i sakramenti. Riječ Božja - i u određenoj mjeri ljudska - ima snagu pomoći čovjeku posredujući spoznaju, savjet i spas. Najsnažnije je sredstvo za duhovnu bol molitva. Ona je svjesno traženje komunikacije između čovjeka i Boga. Kao što su raznovrsne i mnogobrojne čovjekove patnje, tako postoje i brojni oblici molitve. Osim općenitih molitvi, postoje i terapijske, specifične molitve za ozdravljenje pojedinih sposobnosti duhovne duše. Čovjek, koji racionalno ne priznaje Boga i koji se smatra ateistom, može na neki način biti u prijateljskom odnosu s Bogom ako prihvaća zakonitosti duha, zahtjeve humanosti i savjesti, ako prihvaća vrjednote i odbacuje poroke (19). Obraćenje podrazumijeva iskustvo da je čovjek sišao s pravoga puta i njegovu odluku o povratku na pravi put. Sakramentalni život čovjeka učvršćuje u snazi koju sakramenti posreduju od Isusa Krista. Sakramenti, koji osobito pomažu u terapiji duhovne duše, jesu:

ispovijed, bolesničko pomazanje i euharistija. Sukladno navedenim lijekovima, razlikujemo tri vrste duhovne terapije. Njihov je cilj duhovne lijekove najučinkovitije upotrijebiti protiv duhovne boli i bolesti. Prva je kognitivna i obuhvaća sve ono što čovjek treba učiniti kako bi primio riječ koja mu može pomoći. Druga je aksiološka koja je usmjerena na sve čime se postiže obraćenje i stjecanje vrlina. Treća je vrsta terapije teološko-antropološka pomoću koje se otvaraju putovi Božjemu Duhu po molitvi i sakramentima (5).

2. CILJ

Opći cilj istraživanja:

- ispitati percepciju studenata sestrinstva o hagioterapijskom pristupu.

Specifični ciljevi:

1. ispitati prepreke u ostvarenju cjelovitosti vlastite osobnosti
2. ispitati percepciju studenata sestrinstva prema zakonitostima duhovne duše koju naglašava hagioterapija.

3. ISPITANICI I METODE

3.1. Ustroj studije

Provedeno je presječno istraživanje (20).

3.2. Ispitanici

U istraživanju sudjelovalo je 145 studenata sestrinstva preddiplomskoga studija na Fakultetu za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek (Osijek, Pregrada, Nova Gradiška). Prije istraživanja ispitanici su obaviješteni o cilju istraživanja, dobili su pisanu obavijest te izjavu o pristanku i suglasnosti obaviještenoga ispitanika za sudjelovanje u istraživanju. Sudionici su svojim potpisom dobrovoljno sudjelovali u anonimnoj anketi.

3.3. Metode

Instrument za provođenje istraživanja validirani je upitnik Hagioterapijski pristup. Autorica je upitnika teologinja i hagioasistentica Ana Perišić, koja je isti provela u sklopu projekta *Prevenција ovisnosti kod mladih hagioterapijskom metodom* među 806 učenika iz gimnazije, srednje strukovne škole, odgojnoga i dječjega doma. Dopuštenje za korištenje upitnika od autorice primljeno je, pisanim putem, 13. veljače 2023. godine. Upitnik se sastoji od 9 sociodemografskih pitanja, uključujući i zdravstveno stanje, važnost vjere te vjeroispovijest. Drugi je dio upitnika validirani upitnik Hagioterapijski pristup koji se sastoji od 15 pitanja koja su međusobno povezana, a ispituju stavove i mišljenja studenata o odnosu prema sebi i drugima te o odnosu prema životnim vrijednostima. Istraživanje je provedeno u vremenskom razdoblju od 12. travnja do 31. svibnja 2023. godine. Za istraživanje dobivena je suglasnost Etičkoga povjerenstva Fakulteta za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek. U istraživanju su se poštivala sva etička načela i ljudska prava u biomedicinskom istraživanju na području biomedicine i zdravstva. Za popunjavanje upitnika bilo je potrebno 15 minuta.

3.4. Statističke metode

Za opis distribucije frekvencija istraživanih varijabli upotrijebljene su deskriptivne statističke metode. Za ispitivanje razlika u raspodjeli dviju kategorijalnih varijabli korišten je *Fisher's Exact Test*. Kao razinu statističke značajnosti uzeta je vrijednost $P < 0,05$. Za obradu je korišten

3. ISPITANICI I METODE

statistički paket IBM SPSS *Statistics for Windows*, verzija 25 (IBM Corp., Armonk, NY, SAD; 2017) i JASP, verzija 0.17.2.1 (*Department of Psychological Methods*, University of Amsterdam, Amsterdam, The Netherlands).

4. REZULTATI

U istraživanju su sudjelovala 145 ispitanika. U ispitivanom uzorku žena je bilo 118 (81,4 %), u dobi od 18 do 24 godine bilo ih je 107 (73,8 %), u gradu ih je stanovalo 68 (46,9 %), s roditeljima, braćom i sestrama stanovalo ih je 110 (75,9 %), da nemaju zdravstvenih problema tvrdilo je njih 139 (95,9 %) (Tablica 1.).

Tablica 1. Raspodjela demografskih varijabli

	Broj (%) ispitanika
Spol	
Žensko	118 (81,4)
Muško	27 (18,6)
Dob	
18-24 godina	107 (73,8)
25-30 godina	21 (14,5)
≥31 godina	17 (11,7)
Mjesto prebivališta	
Selo	65 (44,8)
Prigradsko naselje	12 (8,3)
Grad	68 (46,9)
S kim živite kod kuće	
Sami	11 (7,6)
S roditeljima i braćom/sestrama ukoliko ih imate	110 (75,9)
Sa suprugom ili partnerom/icom	16 (11)
Ostalo	2 (1,4)
Zdravstveno stanje	
Zdrav/a	139 (95,9)
Kronične fizičke bolesti	3 (2,1)
Fizičke bolesti	2 (1,4)
Psihičke bolesti	1 (0,7)
Maligne bolesti	0

Na prvoj je godini studija 76 (52,4 %) ispitanika, dok je zaposleno njih 75 (51,7 %) (Tablica 2.).

Tablica 2. Raspodjela varijabli koje se odnose na studiranje i posao

	Broj (%) ispitanika
Godina studija	
1. godina	76 (52,4)
2. godina	41 (28,3)
3. godina	28 (19,3)
Jeste li zaposleni	
Da	75 (51,7)
Ne	70 (48,3)

Da im je vjera važna u životu tvrdi 115 (79,3 %) ispitanika te da su katoličke vjeroispovijesti tvrdi njih 131 (90,3 %) (Tablica 3.).

Tablica 3. Raspodjela varijabli koje se odnose na vjeru

	Broj (%) ispitanika
Zauzima li vjera važno mjesto u Vašem životu	
Da	115 (79,3)
Ne	28 (19,3)
Nije odgovoreno	2 (1,4)
Ako ste vjernik, navedite koje ste vjeroispovijesti	
Katoličke	131 (90,3)
Pravoslavne	3 (2,1)
Islamske	0
Protestantske	0
Ateist	5 (3,4)
Nešto drugo	0
Nije odgovoreno	6 (4,1)

Najviše ispitanika, njih 86 (59,3 %), tvrdi kako često vjeruju da mogu ostvariti svoje ideale i svoje čežnje, a njih 72 (49,7 %) smatra kako biti slobodan znači ne ovisiti o drugim ljudima i djelovati prema vlastitim načelima (Tablica 4.).

Tablica 4. Raspodjela odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup (I. dio)

	Broj (%) ispitanika
Kad me drugi povrijede	
Lako prelazim preko uvrjede	25 (17,2)
Dugo me ta uvrjeda tišti i muči	50 (34,5)
Pomislim da bi osveta bila sasvim ispravan potez	2 (1,4)
Odlučujem se oprostiti i krenuti na neki način iznova	60 (41,4)
Ne mogu ili ne želim oprostiti	6 (4,1)
Nije odgovoreno	2 (1,4)
Kad ja pogriješim	
Dugo osuđujem sebe	25 (17,2)
Ne uzimam pogriješku kao nešto tragično, nego krećem dalje, nanovo počinjem	44 (30,3)
Bojim se da ću napraviti novu pogriješku i to me sputava	17 (11,7)
Strahujem da će me drugi osuditi i odbaciti	9 (6,2)
Izbjegavam slične situacije i trudim se drugi put postupiti drugačije	49 (33,8)
Nije odgovoreno	1 (0,7)
Ako netko o meni kaže nešto loše	
To ima veliku važnost za mene	6 (4,1)
Ne utječe na sliku koju o sebi imam, ne brine me	46 (31,7)
Utječe na mene, iako čeznem za tim da me ne uvjetuje	49 (33,8)
Uzvatit ću mu istom mjerom	5 (3,4)
Pokušat ću saznati na temelju čega je rekao tako nešto, tražit ću objašnjenje	38 (26,2)
Nije odgovoreno	1 (0,7)
Biti slobodan za mene znači	
Biti neovisan od bilo kakvih prisila, ne biti ovisan o bilo čemu	51 (35,2)
Biti u mogućnosti raditi ono što mi padne na pamet	3 (2,1)
Ne ovisiti o drugim ljudima i djelovati prema vlastitim načelima	72 (49,7)
Ne birati između dobra ili zla, nego se opredjeljivati za dobro	19 (13,1)
Opredjeljivati se između dobra ili zla	0
Vjerujem da mogu ostvariti svoje ideale i svoje čežnje	
Uvijek	26 (17,9)
Često	86 (59,3)
Ponekad	32 (22,1)
Rijetko	1 (0,7)

U drugom dijelu pitanja, koja su se odnosila na hagioterapijski pristup, najviše ispitanika tvrdi kako je moralno djelovanje jedino ispravno za njih, njih 95 (65,5 %) (Tablica 5.).

Tablica 5. Raspodjela odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup (II. dio)

	Broj (%) ispitanika
Ono što me najviše udaljava od vjerovanja da mogu postati genijalna osoba i na vrhunski način ostvariti ono što želim, jesu	
Moji strahovi, nesigurnost i nepovjerenje	58 (40)
Sumnje u vlastitu vrijednost	33 (22,8)
Depresivnost ili poniženost	4 (2,8)
Nedostatak podrške obitelji ili društva	9 (6,2)
Manjak odvažnosti ili hrabrosti	35 (24,1)
Samosažaljenje i mrljanje	4 (2,8)
Nije odgovoreno	2 (1,4)
Kada nešto odlučim činiti nanovo	
U tome često uspijevam	54 (37,2)
Nemam dovoljnu motivaciju i brzo odustajem	19 (13,1)
Vježbam novu naviku sve dok ne uspijem u svojem naumu	52 (35,9)
Trudim se, ali nakon nekog vremena odustajem	20 (13,8)
Kakve riječi često izgovaram	
Pozitivne, dobre, ohrabrujuće	81 (55,9)
Negativne, loše	7 (4,8)
Podjednako dobre i loše	57 (39,3)
Smisao i vrijednost u onome što radim tražim	
Često	85 (58,6)
Ponekad	53 (36,6)
Rijetko	5 (3,4)
Vrlo rijetko	2 (1,4)
Djelovati moralno za mene je	
Jedino ispravno	95 (65,5)
To ovisi o situaciji	43 (29,7)
Pomalo naivno	2 (1,4)
Vrlo teško	5 (3,4)
Moralno djelovanje nema veliku važnost	0
Kao osoba svjestan sam da sam neograničen u svojim mogućnostima i sposobnostima rasta i razvoja, mogu neizmjerljivo napredovati	
Toga sam potpuno svjestan	50 (34,5)
Skeptičan sam prema tome	15 (10,3)
Ako to doista želim, vjerujem da u tome mogu uspjeti	75 (51,7)
To ranije nije bilo predmet mogega razmišljanja	5 (3,4)

U trećem dijelu pitanja, koja su se odnosila na hagioterapijski pristup, najviše ispitanika tvrdi kako doista vjeruje da postoji Netko tko vodi ovaj svijet, Netko tko je svakog pojedinog u jednom trenutku povijesti pozvao u svijet, neizmjereno ga ljubi i raduje mu se, zajedno s Njim može se sve, njih 88 (60,7 %) (Tablica 6.).

Tablica 6. Raspodjela odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup (III. dio)

	Broj (%) ispitanika
Prepoznajem talente koje posjedujem i jasno mi je u čemu se mogu neizmjereno razvijati i ići naprijed, jasno mi je u čemu imam veće sposobnosti od drugih	
Potpuno sam svjestan svojih talenata	58 (40)
Djelomično prepoznajem svoje talente	69 (47,6)
Nisam svjestan svojih talenata, trebam ih osvijestiti	18 (12,4)
Smatram da postoji Netko tko vodi ovaj svijet, Netko tko me u jednom trenutku povijesti pozvao u svijet, neizmjereno me ljubi i raduje mi se, zajedno s Njim mogu sve	
Doista vjerujem u to	88 (60,7)
Ne smatram da je tako	10 (6,9)
Vjerujem da postoji Apsolutno biće koje je samo dobro, istinito i jedno	11 (7,6)
Ne razmišljam o tome	20 (13,8)
Smatram da je čovjek samo gost na zemlji i da je cijela priroda odraz Stvoritelja	10 (6,9)
Vjerujem da postoji, ali pomalo ga se bojim	6 (4,1)
Smatram da je u životu najvažnije i na prvom mjestu potrebno ljubiti i prihvaćati	
Samoga sebe	26 (17,9)
Druge ljude	5 (3,4)
Stvoritelja	19 (13,1)
Svakoga podjednako	87 (60)
Ne znam	8 (5,5)
Imam vrijeme za sebe u svakom danu, vrijeme u kojem se odmaram i odvajam od ostalih, imam vrijeme za sabranost u kojoj osluškujem sebe, svoje čežnje, svoje boli i radosti	
Imam takvo vrijeme u danu	82 (56,6)
Trudim se odvajati od ostalih i odmoriti se od svega, ali ne uspijevam	15 (10,3)
Uvijek mi je nešto drugo bitnije od toga	12 (8,3)
Ne koristim svoje vrijeme tako, ali želim	22 (15,2)
Potrebno mi je naučiti kako se sabrati i obnoviti svoje snage	14 (9,7)

*Fisher's Exact Test

Rezultati su pokazali kako postoji značajna razlika u distribuciji odgovora na pitanje što za njih znači biti slobodan. Prema spolu ispitanika (Fisher's Exact Test; $P=0,01$), značajno više žena smatra kako njima znači ne ovisiti o drugim ljudima i djelovati prema vlastitim načelima, njih 64 (54,2 %), dok značajno više muškaraca tvrdi kako im znači biti u mogućnosti raditi ono što im padne na pamet, njih 2 (7,4 %) i ne birati između dobra ili zla, nego se opredjeljivati za dobro, njih 7 (25,9 %) (Tablica 7.).

Tablica 7. Raspodjela odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema spolu ispitanika (I. dio)

	Spol				P*
	Žensko		Muško		
	n	%	n	%	
Kad me drugi povrijede					
Lako prelazim preko uvrjede	18	(15,4)	7	(26,9)	0,46
Dugo me ta uvrjeda tišti i muči	42	(35,9)	8	(30,8)	
Pomislim da bi osveta bila sasvim ispravan potez	2	(1,7)	0		
Odlučujem se oprostiti i krenuti na neki način iznova	49	(41,9)	11	(42,3)	
Ne mogu ili ne želim oprostiti	6	(5,1)	0		
Kad ja pogriješim					
Dugo osuđujem sebe	22	(18,6)	3	(11,5)	0,38
Ne uzimam pogriješku kao nešto tragično, nego krećem dalje, nanovo počinjem	32	(27,1)	12	(46,2)	
Bojim se da ću napraviti novu pogriješku i to me sputava	15	(12,7)	2	(7,7)	
Strahujem da će me drugi osuditi i odbaciti	7	(5,9)	2	(7,7)	
Izbjegavam slične situacije i trudim se drugi put postupiti drugačije	42	(35,6)	7	(26,9)	
Ako netko o meni kaže nešto loše					
To ima veliku važnost za mene	3	(2,6)	3	(11,1)	0,10
Ne utječe na sliku koju o sebi imam, ne brine me	38	(32,5)	8	(29,6)	
Utječe na mene, iako čeznem za tim da me ne uvjetuje	44	(37,6)	5	(18,5)	
Uzvratit ću mu istom mjerom	4	(3,4)	1	(3,7)	
Pokušat ću saznati na temelju čega je rekao takvo što, tražit ću objašnjenje	28	(23,9)	10	(37)	
Biti slobodan za mene znači					
Biti neovisan od bilo kakvih prisila, ne biti ovisan o bilo čemu	41	(34,7)	10	(37)	0,01
Biti u mogućnosti raditi ono što mi padne na pamet	1	(0,8)	2	(7,4)	
Ne ovisiti o drugim ljudima i djelovati prema vlastitim načelima	64	(54,2)	8	(29,6)	
Ne birati između dobra ili zla, nego se opredjeljivati za dobro	12	(10,2)	7	(25,9)	

Vjerujem da mogu ostvariti svoje ideale i svoje čežnje

Uvijek	23	(19,5)	3	(11,1)	0,10
Često	71	(60,2)	15	(55,6)	
Ponekad	24	(20,3)	8	(29,6)	
Rijetko	0		1	(3,7)	

*Fisher's Exact Test

Rezultati su pokazali kako postoji značajna razlika u distribuciji odgovora prema spolu ispitanika na pitanje što za njih znači djelovati moralno (Fisher's Exact Test; $P=0,001$). Značajno više žena smatra kako to za njih znači jedino ispravno, njih 82 (69,5 %), dok više muškaraca tvrdi kako je za njih djelovati moralno pomalo naivno, njih 2 (7,4 %) i vrlo teško, njih 3 (11,1 %) u odnosu na žene (Tablica 8.).

Tablica 8. Raspodjela odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema spolu ispitanika (II. dio)

	Spol				P*
	Žensko		Muško		
	n	%	n	%	
Ono što me najviše udaljava od vjerovanja da mogu postati genijalna osoba i na vrhunski način ostvariti ono što želim jesu					
Moji strahovi, nesigurnost i nepovjerenje	48	(41,4)	10	(37)	0,07
Sumnje u vlastitu vrijednost	26	(22,4)	7	(25,9)	
Depresivnost ili poniženost	1	(0,9)	3	(11,1)	
Nedostatak podrške obitelji ili društva	7	(6)	2	(7,4)	
Manjak odvažnosti ili hrabrosti	31	(26,7)	4	(14,8)	
Samosažaljenje i mrmljanje	3	(2,6)	1	(3,7)	
Kada nešto odlučim činiti nanovo					
U tome često uspijevam	41	(34,7)	13	(48,1)	0,55
Nemam dovoljnu motivaciju i brzo odustajem	16	(13,6)	3	(11,1)	
Vježbam novu naviku sve dok ne uspijem u svojem naumu	45	(38,1)	7	(25,9)	
Trudim se, ali nakon nekog vremena odustajem	16	(13,6)	4	(14,8)	
Kakve riječi često izgovaram					
Pozitivne, dobre, ohrabrujuće	71	(60,2)	10	(37)	0,06
Negativne, loše	6	(5,1)	1	(3,7)	
Podjednako dobre i loše	41	(34,7)	16	(59,3)	
Smisao i vrijednost u onome što radim tražim					
Često	71	(60,2)	14	(51,9)	0,06
Ponekad	44	(37,3)	9	(33,3)	

Rijetko	2	(1,7)	3	(11,1)	
Vrlo rijetko	1	(0,8)	1	(3,7)	
Djelovati moralno za mene je					
Jedino ispravno	82	(69,5)	13	(48,1)	0,001
To ovisi o situaciji	34	(28,8)	9	(33,3)	
Pomalo naivno	0	0	2	(7,4)	
Vrlo teško	2	(1,7)	3	(11,1)	
Kao osoba svjestan sam da sam neograničen u svojim mogućnostima i sposobnostima rasta i razvoja, mogu neizmjerljivo napredovati					
Toga sam potpuno svjestan	36	(30,5)	14	(51,9)	0,16
Skeptičan sam prema tome	13	(11)	2	(7,4)	
Ako to doista želim, vjerujem da u tome mogu uspjeti	64	(54,2)	11	(40,7)	
To ranije nije bilo predmet mog razmišljanja	5	(4,2)	0		

*Fisher's Exact Test

U trećem dijelu odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema spolu nema značajnih razlika (Tablica 9.).

Tablica 9. Raspodjela odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema spolu ispitanika (III. dio)

	Spol				P*
	Muško		Žensko		
	n	%	n	%	
Prepoznajem talente koje posjedujem i jasno mi je u čemu se mogu neizmjerljivo razvijati i ći naprijed, jasno mi je u čemu imam veće sposobnosti od drugih					
Potpuno sam svjestan svojih talenata	44	(37,3)	14	(51,9)	0,25
Djelomično prepoznajem svoje talente	60	(50,8)	9	(33,3)	
Nisam svjestan svojih talenata, trebam ih osvijestiti	14	(11,9)	4	(14,8)	
Smatram da postoji Netko tko vodi ovaj svijet, Netko tko me u jednom trenutku povijesti pozvao u svijet, neizmjerljivo me ljubi i raduje mi se, zajedno s Njim mogu sve					
Doista vjerujem u to	70	(59,3)	18	(66,7)	0,74
Ne smatram da je tako	9	(7,6)	1	(3,7)	
Vjerujem da postoji Apsolutno biće koje je samo dobro, istinito i jedno	10	(8,5)	1	(3,7)	
Ne razmišljam o tome	16	(13,6)	4	(14,8)	
Smatram da je čovjek samo gost na zemlji i da je cijela priroda odraz Stvoritelja	9	(7,6)	1	(3,7)	

Vjerujem da postoji, ali pomalo ga se bojim	4	(3,4)	2	(7,4)	
Smatram da je u životu najvažnije i na prvom mjestu potrebno ljubiti i prihvaćati					
Samoga sebe	21	(17,8)	5	(18,5)	0,90
Druge ljude	4	(3,4)	1	(3,7)	
Stvoritelja	14	(11,9)	5	(18,5)	
Svakoga podjednako	72	(61)	15	(55,6)	
Ne znam	7	(5,9)	1	(3,7)	
Imam vrijeme za sebe u svakom danu, vrijeme u kojem se odmaram i odvajam od ostalih, imam vrijeme za sabranost u kojoj osluškujem sebe, svoje čežnje, svoje boli i radosti					
Imam takvo vrijeme u danu	65	(55,1)	17	(63)	0,70
Trudim se odvajati od ostalih i odmoriti se od svega, ali ne uspijevam	14	(11,9)	1	(3,7)	
Uvijek mi je nešto drugo bitnije od toga	9	(7,6)	3	(11,1)	
Ne koristim svoje vrijeme tako, ali želim	18	(15,3)	4	(14,8)	
Potrebno mi je naučiti kako se sabrati i obnoviti svoje snage	12	(10,2)	2	(7,4)	

*Fisher's Exact Test

U prvom dijelu odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema dobi nema značajnih razlika (Tablica 10.).

Tablica 10. Raspodjela odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema dobi ispitanika (I dio)

	Dob						P*
	18-24		25-30		≥31		
	n	%	n	%	n	%	
Kad me drugi povrijede							
Lako prelazim preko uvrjede	20	(19)	3	(14,3)	2	(11,8)	0,26
Dugo me ta uvrjeda tišti i muči	39	(37,1)	4	(19)	7	(41,2)	
Pomislím da bi osveta bila sasvim ispravan potez	1	(1)	0		1	(5,9)	
Odlučujem se oprostiti i krenuti na neki način	39	(37,1)	14	(66,7)	7	(41,2)	
Ne mogu ili ne želim oprostiti	6	(5,7)	0		0		
Kad ja pogriješim							
Dugo osuđujem sebe	20	(18,9)	3	(14,3)	2	(11,8)	0,72
Ne uzimam pogriješku kao nešto tragično, nego krećem dalje, nanovo počinjem	32	(30,2)	9	(42,9)	3	(17,6)	
Bojim se da ću napraviti novu pogriješku i to me sputava	14	(13,2)	1	(4,8)	2	(11,8)	
Strahujem da će me drugi osuditi i odbaciti	7	(6,6)	1	(4,8)	1	(5,9)	

Izbjegavam slične situacije i trudim se drugi put postupiti drugačije	33	(31,1)	7	(33,3)	9	(52,9)	
Ako netko o meni kaže nešto loše							
To ima veliku važnost za mene	5	(4,7)	0	0	1	(5,9)	0,14
Ne utječe na sliku koju o sebi imam, ne brine me	34	(32,1)	6	(28,6)	6	(35,3)	
Utječe na mene, iako čeznem za tim da me ne uvjetuje	40	(37,7)	3	(14,3)	6	(35,3)	
Uzvratit ću mu istom mjerom	3	(2,8)	1	(4,8)	1	(5,9)	
Pokušat ću saznati na temelju čega je rekao takvo nešto, tražit ću objašnjenje	24	(22,6)	11	(52,4)	3	(17,6)	
Biti slobodan za mene znači							
Biti neovisan od bilo kakvih prisila, ne biti ovisan o bilo čemu	34	(31,8)	8	(38,1)	9	(52,9)	0,74
Biti u mogućnosti raditi ono što mi padne na pamet	1	(0,9)	0		2	(11,8)	
Ne ovisiti o drugim ljudima i djelovati prema vlastitim načelima	58	(54,2)	10	(47,6)	4	(23,5)	
Ne birati između dobra ili zla, nego se opredjeljivati za dobro	14	(13,1)	3	(14,3)	2	(11,8)	
Vjerujem da mogu ostvariti svoje ideale i svoje							
Uvijek	17	(15,9)	6	(28,6)	3	(17,6)	0,22
Često	66	(61,7)	12	(57,1)	8	(47,1)	
Ponekad	24	(22,4)	3	(14,3)	5	(29,4)	
Rijetko	0		0		1	(5,9)	

*Fisher's Exact Test

Rezultati su pokazali kako postoji značajna razlika prema dobi ispitanika u distribuciji odgovora na pitanje što je ono što ih udaljava od vjerovanja da mogu postati genijalne osobe i na vrhunski način ostvariti ono što žele (Fisher's Exact Test; $P=0,006$). Značajno više ispitanika u dobi od 25 do 30 godine smatra kako je to manjak odvažnosti ili hrabrosti, njih 10 (47,6 %) (Tablica 11.).

Tablica 11. Raspodjela odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema dobi ispitanika (II. dio)

	Dob						P*
	18-24		25-30		≥31		
	n	%	n	%	n	%	
Ono što me najviše udaljava od vjerovanja da mogu postati genijalna osoba i na vrhunski način ostvariti ono što želim jesu							
Moji strahovi, nesigurnost i nepovjerenje	46	(43,0)	10	(47,6)	2	(13,3)	0,01
Sumnje u vlastitu vrijednost	27	(25,2)	0		6	(40)	

Depresivnost ili poniženost	3	(2,8)	0	1	(6,7)	
Nedostatak podrške obitelji ili društva	7	(6,5)	1	(4,8)	1	(6,7)
Manjak odvažnosti ili hrabrosti	21	(19,6)	10	(47,6)	4	(26,7)
Samosažaljenje i mrmljanje	3	(2,8)	0		1	(6,7)
Kada nešto odlučim činiti nanovo						
U tome često uspijevam	36	(33,6)	8	(38,1)	10	(58,8) 0,09
Nemam dovoljnu motivaciju i brzo odustajem	19	(17,8)	0		0	
Vježbam novu naviku sve dok ne uspijem u svojem naumu	38	(35,5)	9	(42,9)	5	(29,4)
Trudim se, ali nakon nekog vremena odustajem	14	(13,1)	4	(19)	2	(11,8)
Kakve riječi često izgovaram						
Pozitivne, dobre, ohrabrujuće	54	(50,5)	14	(66,7)	13	(76,5) 0,24
Negativne, loše	7	(6,5)	0		0	
Podjednako dobre i loše	46	(43)	7	(33,3)	4	(23,5)
Smisao i vrijednost u onome što radim tražim						
Često	59	(55,1)	16	(76,2)	10	(58,8) 0,29
Ponekad	43	(40,2)	5	(23,8)	5	(29,4)
Rijetko	4	(3,7)	0	0,0%	1	(5,9)
Vrlo rijetko	1	(0,9)	0	0,0%	1	(5,9)
Djelovati moralno za mene je						
Jedino ispravno	67	(62,6)	16	(76,2)	12	(70,6) 0,27
To ovisi o situaciji	36	(33,6)	4	(19,0)	3	(17,6)
Pomalo naivno	1	(0,9)	0	0,0%	1	(5,9)
Vrlo teško	3	(2,8)	1	(4,8)	1	(5,9)
Kao osoba svjestan sam da sam neograničen u svojim mogućnostima i sposobnostima rasta i razvoja, mogu neizmjereno napredovati						
Toga sam potpuno svjestan	36	(33,6)	8	(38,1)	6	(35,3) 0,43
Skeptičan sam prema tome	12	(11,2)	0		3	(17,6)
Ako to doista želim, vjerujem da u tome mogu uspjeti	56	(52,3)	12	(57,1)	7	(41,2)
To ranije nije bilo predmet mog razmišljanja	3	(2,8)	1	(4,8)	1	(5,9)

*Fisher's Exact Test

U trećem dijelu odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema dobi nema značajnih razlika (Tablica 13.).

Tablica 13. Raspodjela odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema dobi ispitanika (III. dio)

	Dob						P*
	18-24		25-30		≥31		
	n	%	n	%	n	%	
Prepoznajem talente koje posjedujem i jasno mi je u čemu se mogu neizmjerljivo razvijati i ići naprijed, jasno mi je u čemu imam veće sposobnosti od drugih							
Potpuno sam svjestan svojih talenata	38	(35,5)	11	(52,4)	9	(52,9)	0,16
Djelomično prepoznajem svoje talente	52	(48,6)	10	(47,6)	7	(41,2)	
Nisam svjestan svojih talenata, trebam ih osvijestiti	17	(15,9)	0		1	(5,9)	
Smatram da postoji Netko tko vodi ovaj svijet, Netko tko me u jednom trenutku povijesti pozvao u svijet, neizmjerljivo me ljubi i raduje mi se, zajedno s Njim mogu sve							
Doista vjerujem u to	66	(61,7)	16	(76,2)	6	(35,3)	0,14
Ne smatram da je tako	8	(7,5)	1	(4,8)	1	(5,9)	
Vjerujem da postoji Apsolutno biće koje je samo dobro, istinito i jedno	6	(5,6)	2	(9,5)	3	(17,6)	
Ne razmišljam o tome	16	(15)	0		4	(23,5)	
Smatram da je čovjek samo gost na zemlji i da je cijela priroda odraz Stvoritelja	7	(6,5)	1	(4,8)	2	(11,8)	
Vjerujem da postoji, ali pomalo ga se bojim	4	(3,7)	1	(4,8)	1	(5,9)	
Smatram da je u životu najvažnije i na prvom mjestu potrebno ljubiti i prihvaćati							
Samoga sebe	21	(19,6)	2	(9,5)	3	(17,6)	0,11
Druge ljude	1	(0,9)	3	(14,3)	1	(5,9)	
Stvoritelja	16	(15)	2	(9,5)	1	(5,9)	
Svakoga podjednako	64	(59,8)	13	(61,9)	10	(58,8)	
Ne znam	5	(4,7)	1	(4,8)	2	(11,8)	
Imam vrijeme za sebe u svakom danu, vrijeme u kojem se odmaram i odvajam od ostalih, imam vrijeme za sabranost u kojoj osluškujem sebe, svoje čežnje, svoje boli i radosti							
Imam takvo vrijeme u danu	66	(61,7)	9	(42,9)	7	(41,2)	0,07
Trudim se odvajati od ostalih i odmoriti se od svega, ali ne uspijevam	12	(11,2)	3	(14,3)	0		
Uvijek mi je nešto drugo bitnije od toga	9	(8,4)	1	(4,8)	2	(11,8)	
Ne koristim svoje vrijeme tako, ali želim	12	(11,2)	4	(19)	6	(35,3)	

Potrebno mi je naučiti kako se sabrati i obnoviti svoje snage	8	(7,5)	4	(19)	2	(11,8)
---	---	-------	---	------	---	--------

*Fisher's Exact Test

U prvom dijelu odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema godini studija nema značajnih razlika (Tablica 14.).

Tablica 14. Raspodjela odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema godini studija ispitanika (I dio)

	Godina studija						P*
	1.		2.		3.		
	n	%	n	%	n	%	
Kad me drugi povrijede							
Lako prelazim preko uvrjede	9	(12,2)	10	(24,4)	6	(21,4)	0,40
Dugo me ta uvrjeda tišti i muči	29	(39,2)	10	(24,4)	11	(39,3)	
Pomislim da bi osveta bila sasvim ispravan potez	1	(1,4)	1	(2,4)	0		
Odlučujem se oprostiti i krenuti na neki način iznova	30	(40,5)	19	(46,3)	11	(39,3)	
Ne mogu ili ne želim oprostiti	5	(6,8)	1	(2,4)	0		
Kad ja pogriješim							
Dugo osuđujem sebe	14	(18,7)	7	(17,1)	4	(14,3)	0,93
Ne uzimam pogriješku kao nešto tragično, nego krećem dalje, nanovo počinjem	22	(29,3)	12	(29,3)	10	(35,7)	
Bojim se da ću napraviti novu pogriješku i to me sputava	9	(12)	4	(9,8)	4	(14,3)	
Strahujem da će me drugi osuditi i odbaciti	4	(5,3)	2	(4,9)	3	(10,7)	
Izbjegavam slične situacije i trudim se drugi put postupiti drugačije	26	(34,7)	16	(39)	7	(25)	
Ako netko o meni kaže nešto loše							
To ima veliku važnost za mene	1	(1,3)	4	(10)	1	(3,6)	0,32
Ne utječe na sliku koju o sebi imam, ne brine me	23	(30,3)	16	(40)	7	(25)	
Utječe na mene, iako čeznem za tim da me ne uvjetuje	30	(39,5)	10	(25)	9	(32,1)	
Uzvratit ću mu istom mjerom	3	(3,9)	1	(2,5)	1	(3,6)	
Pokušat ću saznati na temelju čega je rekao takvo nešto, tražit ću objašnjenje	19	(25)	9	(22,5)	10	(35,7)	
Biti slobodan za mene znači							
Biti neovisan od bilo kakvih prisila, ne biti ovisan o bilo čemu	23	(33,5)	14	(41,5)	11	39,3	0,07
Biti u mogućnosti raditi ono što mi padne na pamet	3	(3,9)	0	0	0		

Ne ovisiti o drugim ljudima i djelovati prema vlastitim načelima	43	(56,6)	14	(34,1)	14	53,6	
Ne birati između dobra ili zla, nego se opredjeljivati za dobro	7	(9,2)	10	(24,4)	2	7,1	
Vjerujem da mogu ostvariti svoje ideale i svoje čežnje							
Uvijek	14	(18,4)	6	(14,6)	6	(21,4)	0,82
Često	47	(61,8)	25	(61)	14	(50)	
Ponekad	14	(18,4)	10	(24,4)	8	(28,6)	
Rijetko	1	(1,3)	0		0		

*Fisher's Exact Test

U drugom dijelu odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema godini studija nema značajnih razlika (Tablica 15.).

Tablica 15. Raspodjela odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema godini studija ispitanika (II. dio)

	Godina studija						P*
	1.		2.		3.		
	n	%	n	%	n	%	
Ono što me najviše udaljava od vjerovanja da mogu postati genijalna osoba i na vrhunski način ostvariti ono što želim jedu							
Moji strahovi, nesigurnost i nepovjerenje	31	(41,3)	15	(37,5)	12	(42,9)	0,90
Sumnje u vlastitu vrijednost	16	(21,3)	11	(27,5)	6	(21,4)	
Depresivnost ili poniženost	2	(2,7)	2	(5)	0		
Nedostatak podrške obitelji ili društva	5	(6,7)	1	(2,5)	3	(10,7)	
Manjak odvažnosti ili hrabrosti	19	(25,3)	9	(22,5)	7	(25)	
Samosažaljenje i mrmljanje	2	(2,7)	2	(5)	0		
Kada nešto odlučim činiti nanovo							
U tome često uspijevam	23	(30,3)	16	(39)	15	(53,6)	0,27
Nemam dovoljnu motivaciju i brzo odustajem	13	(17,1)	4	(9,8)	2	(7,1)	
Vježbam novu naviku sve dok ne uspijem u svojem naumu	28	(36,8)	14	(34,1)	10	(35,7)	
Trudim se, ali nakon nekog vremena odustajem	12	(15,8)	7	(17,1)	1	(3,6)	
Kakve riječi često izgovaram							
Pozitivne, dobre, ohrabrujuće	37	(48,7)	25	(61)	19	(67,9)	0,24
Negativne, loše	3	(3,9)	2	(4,9)	2	(7,1)	
Podjednako dobre i loše	36	(47,4)	14	(34,1)	7	(25)	
Smisao i vrijednost u onome što radim tražim							
Često	42	(55,3)	24	(58,5)	19	(67,9)	0,82
Ponekad	31	(40,8)	14	(34,19)	8	(28,6)	
Rijetko	2	(2,6)	2	(4,9)	1	(3,6)	

Vrlo rijetko	1	(1,3)	1	(2,4)	0	
Djelovati moralno za mene je						
Jedino ispravno	47	(61,8)	28	(68,3)	20	(71,4) 0,83
To ovisi o situaciji	26	(34,2)	10	(24,4)	7	(25)
Pomalo naivno	1	(1,3)	1	(2,4)	0	
Vrlo teško	2	(2,6)	2	(4,9)	1	(3,6)
Kao osoba svjestan sam da sam neograničen u svojim mogućnostima i sposobnostima rasta i razvoja, mogu neizmjerljivo napredovati						
Toga sam potpuno svjestan	28	(36,8)	12	(29,3)	10	(35,7) 0,28
Skeptičan sam prema tome	9	(11,8)	4	(9,8)	2	(7,1)
Ako to doista želim, vjerujem da u tome mogu uspjeti	39	(51,3)	22	(53,7)	14	(50)
To ranije nije bilo predmet mog razmišljanja	0		3	(7,3)	2	(7,1)

*Fisher's Exact Test

Rezultati su pokazali kako postoji značajna razlika u distribuciji odgovora na tvrdnju: „Imam vrijeme za sebe u svakom danu, vrijeme u kojem se odmaram i odvajam od ostalih, imam vrijeme za sabranost u kojoj osluškujem sebe, svoje čežnje, svoje boli i radosti“ prema godini studija ispitanika (Fisher's Exact Test; $P=0,03$). Značajno više na prvoj godini studija tvrdi kako ne koriste svoje vrijeme tako, ali žele, njih 18 (23,7 %) te značajno više ispitanika, koji su na trećoj godini, smatra kako im je potrebno naučiti kako se sabrati i obnoviti svoje snage, njih 6 (21,4 %) (Tablica 16.).

Tablica 16. Raspodjela odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema dobi ispitanika (III. dio)

	Godina studija						P*
	1.		2.		3.		
	n	%	n	%	n	%	
Prepoznajem talente koje posjedujem i jasno mi je u čemu se mogu neizmjerljivo razvijati i ići naprijed, jasno mi je u čemu imam veće sposobnosti od drugih							
Potpuno sam svjestan svojih talenata	31	(40,8)	11	(26,8)	16	(57,1)	0,10
Djelomično prepoznajem svoje talente	36	(47,4)	22	(53,7)	11	(39,3)	
Nisam svjestan svojih talenata, trebam ih osvijestiti	9	(11,8)	8	(19,5)	1	(3,6)	
Smatram da postoji Netko tko vodi ovaj svijet, Netko tko me u jednom trenutku povijesti pozvao u svijet, neizmjerljivo me ljubi i raduje mi se, zajedno s Njim mogu sve							
Doista vjerujem u to	44	(57,9)	26	(63,4)	18	(64,3)	0,23
Ne smatram da je tako	4	(5,3)	6	(14,6)	0		

Vjerujem da postoji Apsolutno biće koje je samo dobro, istinito i jedno	7	(9,2)	1	(2,4)	3	(10,7)	
Ne razmišljam o tome	13	(17,1)	5	(12,2)	2	(7,1)	
Smatram da je čovjek samo gost na zemlji i da je cijela priroda odraz Stvoritelja	6	(7,9)	2	(4,9)	2	(7,1)	
Vjerujem da postoji, ali pomalo ga se bojim	2	(2,6)	1	(2,4)	3	(10,7)	
Smatram da je u životu najvažnije i na prvom mjestu potrebno ljubiti i prihvaćati							
Samoga sebe	17	(22,4)	8	(19,5)	1	(3,6)	0,16
Druge ljude	1	(1,3)	1	(2,4)	3	(10,7)	
Stvoritelja	11	(14,5)	4	(9,8)	4	(14,3)	
Svakoga podjednako	44	(57,9)	25	(61)	18	(64,3)	
Ne znam	3	(3,9)	3	(7,3)	2	(7,1)	
Imam vrijeme za sebe u svakom danu, vrijeme u kojem se odmaram i odvajam od ostalih, imam vrijeme za sabranost u kojoj osluškujem sebe, svoje čežnje, svoje boli i radosti							
Imam takvo vrijeme u danu	40	(52,6)	26	(63,4)	16	(57,1)	0,03
Trudim se odvajati od ostalih i odmoriti se od svega, ali ne uspijevam	9	(11,8)	5	(12,2)	1	(3,6)	
Uvijek mi je nešto drugo bitnije od toga	4	(5,3)	4	(9,8)	4	(14,3)	
Ne koristim svoje vrijeme tako, ali želim	18	(23,7)	3	(7,3)	1	(3,6)	
Potrebno mi je naučiti kako se sabrati i obnoviti svoje snage	5	(6,6)	3	(7,3)	6	(21,4)	

*Fisher's Exact Test

U prvom dijelu odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema tome zauzima li vjera važno mjesto u životu ispitanika nema značajnih razlika (Tablica 17.).

Tablica 17. Raspodjela odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema tome zauzima li vjera važno mjesto u životu ispitanika (I. dio)

	Zauzima li vjera važno mjesto u Vašem životu				
	Da		Ne		P*
	n	%	n	%	
Kad me drugi povrijede					
Lako prelazim preko uvrjede	22	(19,1)	3	(11,5)	0,16
Dugo me ta uvrjeda tišti i muči	41	(35,7)	9	(34,6)	
Pomislim da bi osveta bila sasvim ispravan potez	1	(0,9)	1	(3,8)	
Odlučujem se oprostiti i krenuti na neki način iznova	48	(41,7)	10	(38,5)	
Ne mogu ili ne želim oprostiti	3	(2,6)	3	(11,5)	
Kad ja pogriješim					
Dugo osuđujem sebe	19	(16,5)	6	(22,2)	0,59

Ne uzimam pogrešku kao nešto tragično, nego krećem dalje, nanovo počinjem	37	(32,2)	6	(22,2)	
Bojim se da ću napraviti novu pogrešku i to me sputava	15	(13)	2	(7,4)	
Strahujem da će me drugi osuditi i odbaciti	8	(7)	1	(3,79)	
Izbjegavam slične situacije i trudim se drugi put postupiti drugačije	36	(31,3)	12	(44,4)	
Ako netko o meni kaže nešto loše					
To ima veliku važnost za mene	5	(4,4)	1	(3,6)	0,11
Ne utječe na sliku koju o sebi imam, ne brine me	37	(32,5)	9	(32,1)	
Utječe na mene, iako čeznem za tim da me ne uvjetuje	43	(37,7)	5	(17,9)	
Uzvratit ću mu istom mjerom	3	(2,6)	2	(7,1)	
Pokušat ću saznati na temelju čega je rekao takvo nešto, tražit ću objašnjenje	26	(22,8)	11	(39,3)	
Biti slobodan za mene znači					
Biti neovisan od bilo kakvih prisila, ne biti ovisan o bilo čemu	40	(34,8)	11	(39,3)	0,78
Biti u mogućnosti raditi ono što mi padne na pamet	2	(1,7)	1	(3,6)	
Ne ovisiti o drugim ljudima i djelovati prema vlastitim načelima	57	(49,6)	13	(46,4)	
Ne birati između dobra ili zla, nego se opredjeljivati za dobro	16	(13,9)	3	(10,7)	
Vjerujem da mogu ostvariti svoje ideale i svoje čežnje					
Uvijek	22	(19,1)	4	(14,3)	0,26
Često	66	(57,4)	18	(64,3)	
Ponekad	27	(23,5)	5	(17,9)	
Rijetko	0		1	(3,6)	

*Fisher's Exact Test

Rezultati su pokazali kako postoji značajna razlika u distribuciji odgovora na tvrdnju „Smisao i vrijednost u onome što radim tražim“ prema tome zauzima li vjera važno mjesto u životu ispitanika (Fisher's Exact Test; $P=0,01$), značajno više ispitanika kojima vjera zauzima važno mjesto u životu tvrdi kako često traže smisao i vrijednost u onome što rade, njih 71 (61,7 %) te značajno više ispitanika kojima vjera ne zauzima važno mjesto u životu tvrdi kako vrlo rijetko traže smisao i vrijednost u onome što rade, njih 2 (7,1 %) (Tablica 18.).

Tablica 18. Raspodjela odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema tome zauzima li vjera važno mjesto u životu ispitanika (II. dio)

		Zauzima li vjera važno mjesto u Vašem životu				P*
		Da		Ne		
		n	%	n	%	

Ono što me najviše udaljava od vjerovanja da mogu postati genijalna osoba i na vrhunski način ostvariti ono što želim jesu

Moji strahovi, nesigurnost i nepovjerenje	47	(41,2)	11	(40,7)	0,64
Sumnje u vlastitu vrijednost	25	(21,9)	7	(25,9)	
Depresivnost ili poniženost	1	(0,9)	3	(11,1)	
Nedostatak podrške obitelji ili društva	7	(6,1)	2	(7,4)	
Manjak odvažnosti ili hrabrosti	31	(27,2)	3	(11,1)	
Samosažaljenje i mrmljanje	3	(2,6)	1	(3,7)	

Kada nešto odlučim činiti nanovo

U tome često uspijevam	41	(35,7)	13	(46,4)	0,52
Nemam dovoljnu motivaciju i brzo odustajem	16	(13,9)	3	(10,7)	
Vježbam novu naviku sve dok ne uspijem u svojem naumu	43	(37,4)	7	(25)	
Trudim se, ali nakon nekog vremena odustajem	15	(13)	5	(17,9)	

Kakve riječi često izgovaram

Pozitivne, dobre, ohrabrujuće	69	(60)	11	(39,3)	0,93
Negativne, loše	6	(5,2)	1	(3,6)	
Podjednako dobre i loše	40	(34,8)	16	(57,1)	

Smisao i vrijednost u onome što radim tražim

Često	71	(61,7)	12	(42,9)	0,01
Ponekad	41	(35,7)	12	(42,9)	
Rijetko	3	(2,6)	2	(7,1)	
Vrlo rijetko	0		2	(7,1)	

Djelovati moralno za mene je

Jedino ispravno	76	(66,1)	17	(60,7)	0,09
To ovisi o situaciji	35	(30,4)	8	(28,6)	
Pomalo naivno	0		2	(7,1)	
Vrlo teško	4	(3,5)	1	(3,6)	

Kao osoba svjestan sam da sam neograničen u svojim mogućnostima i sposobnostima rasta i razvoja, mogu neizmjereno napredovati

Toga sam potpuno svjestan	41	(35,7)	8	(28,6)	0,83
Skeptičan sam prema tome	12	(10,4)	3	(10,7)	
Ako to doista želim, vjerujem da u tome mogu uspjeti	58	(50,4)	16	(57,1)	
To ranije nije bilo predmet mogega razmišljanja	4	(3,5)	1	(3,6)	

*Fisher's Exact Test

Rezultati su pokazali kako postoji značajna razlika u distribuciji odgovora na tvrdnju „Smatram da postoji Netko tko vodi ovaj svijet, Netko tko me u jednom trenutku povijesti pozvao u svijet, neizmjereno me ljubi i raduje mi se, zajedno s Njim mogu sve“ u odnosu na pitanje zauzima li vjera važno mjesto u životu ispitanika (Fisher's Exact Test; $P < 0,001$). Značajno više ispitanika

kojima vjera zauzima važno mjesto u životu tvrdi kako doista vjeruje u to, njih 83 (72,2 %), te značajno više ispitanika kojima vjera ne zauzima važno mjesto u životu tvrdi kako ne smatra da je tako, njih 10 (35,7 %), te da ne razmišljaju o tome, njih 11 (39,3 %). Značajna razlika postoji i kod tvrdnje „Smatram da je u životu najvažnije i na prvom mjestu potrebno ljubiti i prihvaćati“ (Fisher's Exact Test; $P=0,03$). Značajno više ispitanika kojima vjera ne zauzima važno mjesto u životu tvrdi kako ne zna, njih 4 (14,3 %) (Tablica 19.).

Tablica 19. Raspodjela odgovora na pitanja koja se odnose na hagioterapijski pristup prema tome zauzima li vjera važno mjesto u životu ispitanika (III. dio)

	Zauzima li vjera važno mjesto u Vašem životu				
	Da		Ne		P*
	n	%	n	%	n
Prepoznajem talente koje posjedujem i jasno mi je u čemu se mogu neizmjerljivo razvijati i ići naprijed, jasno mi je u čemu imam veće sposobnosti od drugih					
Potpuno sam svjestan svojih talenata	46	(40)	11	(39,3)	0,59
Djelomično prepoznajem svoje talente	56	(48,7)	12	(42,9)	
Nisam svjestan svojih talenata, trebam ih osvijestiti	13	(11,3)	5	(17,9)	
Smatram da postoji Netko tko vodi ovaj svijet, Netko tko me u jednom trenutku povijesti pozvao u svijet, neizmjerljivo me ljubi i raduje mi se, zajedno s Njim mogu sve					
Doista vjerujem u to	83	(72,2)	4	(14,3)	<0,001
Ne smatram da je tako	0		10	(35,7)	
Vjerujem da postoji Apsolutno biće koje je samo dobro, istinito i jedno	11	(9,6)	0		
Ne razmišljam o tome	8	(7)	11	(39,3)	
Smatram da je čovjek samo gost na zemlji i da je cijela priroda odraz Stvoritelja	8	(7)	2	(7,1)	
Vjerujem da postoji, ali pomalo ga se bojim	5	(4,3)	1	(3,6)	
Smatram da je u životu najvažnije i na prvom mjestu potrebno ljubiti i prihvaćati					
Samoga sebe	17	(14,8)	8	(28,6)	0,03
Druge ljude	5	(4,3)	0		
Stvoritelja	18	(15,7)	1	(3,6)	
Svakoga podjednako	71	(61,7)	15	(53,6)	
Ne znam	4	(3,5)	4	(14,3)	
Imam vrijeme za sebe u svakom danu, vrijeme u kojem se odmaram i odvajam od ostalih, imam vrijeme za sabranost u kojoj osluškujem sebe, svoje čežnje, svoje boli i radosti					
Imam takvo vrijeme u danu	67	(58,3)	14	(50)	0,21
Trudim se odvajati od ostalih i odmoriti se od svega, ali ne uspijevam	13	(11,3)	1	(3,6)	

4. REZULTATI

Uvijek mi je nešto drugo bitnije od toga	9	(7,8)	3	(10,7)
Ne koristim svoje vrijeme tako, ali želim	14	(12,2)	8	(28,6)
Potrebno mi je naučiti kako se sabrati i obnoviti svoje snage	12	(10,4)	2	(7,1)

*Fisher's Exact Test

5. RASPRAVA

U novije se vrijeme sve više u medicini naglašava holistički pristup čovjeku. Svijest da čovjek nije samo tijelo i psiha, već i duh, trebala bi zauzeti važno mjesto, osobito i u sestrijskoj praksi. Literatura za medicinske sestre pojam duhovnosti označava kao nešto šire od same religioznosti, kao antropološku kategoriju (21). Medicinske sestre imaju važnu ulogu u zadovoljavanju duhovnih potreba pacijenata jer takav pristup pozitivno utječe na kvalitetu života i bolju percepciju samih pacijenata o kvaliteti skrbi (22). Hagioterapija, kao novija grana terapije čovjekove duhovne dimenzije, mogla bi uvelike pomoći zdravstvenim djelatnicima u njihovu odnosu prema pacijentima, ali i prema njima samima. Stoga je provedeno istraživanje koje sadrži bitne oznake hagioterapije među studentima sestriinstva pomoću kojih se može ispitati percepcija toga područja. U ovom istraživanju sudjelovalo je 145 studenata sestriinstva od prve do treće godine preddiplomskoga studija, od kojih je veći udio žena (N = 118; 81,4 %), a manji muškaraca (N = 27; 18,6 %).

Opći cilj istraživanja bio je ispitati percepciju studenata sestriinstva o hagioterapijskom pristupu. Zato je korištena anketa koja sadrži odabrana pitanja, međusobno povezana. Anketa o hagioterapijskom pristupu prvotno je provedena među učenicima srednjih škola, i to učenicima gimnazije i strukovne škole te među učenicima iz odgojnoga i dječjega doma. Rezultati među tim skupinama različiti su, stoga ih je teže usporediti sa skupinom studenata među kojima je provedeno isto istraživanje. Ipak je moguće uočiti sličnosti koje su u odgovorima na neka pitanja prikazane. Nije velik broj istraživanja proveden u svijetu na ovakav način o hagioterapiji, ali su zato provedena brojna istraživanja o percepciji duhovne skrbi među studentima sestriinstva, koje je područje vrlo srodno hagioterapiji.

Prema Ivančiću, vjera je jedan od sastavnih dijelova duhovne duše. Vjera se može razumjeti kao vjerski sadržaj religije, tj. kao odnos s Bogom i kao sposobnost čovjeka da ide prema svojim ciljevima. Ona je sigurnost te omogućuje neometan razvoj života (2). U hagioterapiji se od osobe, koja ju pruža, traži da prvo posjeduje ono što treba dalje posredovati. U istraživanju je sudjelovalo 90,3 % ispitanika katoličke i 2,1 % pravoslavne vjeroispovijesti te 3,4 % onih koji tvrde da su ateisti i 4,1 % onih koji se nisu izjasnili o tome pitanju. Većina ispitanika, njih 79,3 %, pokazuje određen stav prema Bogu. Taj je stav pozitivan jer isti broj ispitanika tvrdi da im je vjera važna u životu, kao i to da smatraju da postoji „Netko tko vodi ovaj svijet, Netko tko me u jednom trenutku povijesti pozvao u svijet, neizmjereno me ljubi i raduje mi se“. Kako

doista vjeruje u to tvrdi 66,7 % muškaraca, a žena nešto manje, odnosno 59,3 %. Kako ne smatra da je tako tvrdi 7,6 % žena, što pokazuje veliku razliku u odnosu prema muškarcima kojih samo 3,7 % tvrde isto. Ispitanici u dobi 25-30 godina najviše tvrde da doista vjeruju u to, njih 76,2 %, a kako ne razmišlja o tome najviše ih je odgovorilo iz skupine starijih od 30 godina, njih 23,5 %. Ovi rezultati pokazuju pozitivnu percepciju većine studenata u odnosu na njihovu duhovnost. Jedno istraživanje, provedeno među medicinskim sestrama u Sjevernoj Karolini, pokazalo je da njih čak 75,5 % ne osjeća spremnost za pružanje duhovne skrbi (22). Nadalje, isto istraživanje pokazuje kako su razlozi tomu nedostatak stjecanja znanja o duhovnosti, što je prepreka pružanju holističke skrbi, jer se na taj način uzimaju u obzir samo fizičke potrebe pacijenta. Možemo zaključiti da su naši ispitanici u prednosti i imaju veću mogućnost posredovanja duhovne skrbi, za razliku od navedenoga istraživanja, koje je provedeno u Sjevernoj Karolini. Pretpostavljamo da je Hrvatska, zbog naroda koji je u svojoj srži duboko religiozan, zemlja u kojoj se pruža više vjerskoga odgoja i osjećaja povezanosti među vjernicima nego u drugim velikim zemljama.

Osoba je glavni temelj čovjekove duhovne duše. Zdravlje na području osobnosti uvjet je za zdravlje svih sposobnosti duhovne duše. Koje su prepreke u ostvarivanju zdravlja na području osobnosti kod studenata sestrinstva pokazuju odgovori na nekoliko pitanja u anketi. Od vjerovanja da mogu postati genijalne osobe i na vrhunski način ostvariti ono što žele, najviše ispitanika (40 %) tvrdi da ih udaljavaju njihovi strahovi, nesigurnosti i nepovjerenje te kod 22,8 % ispitanika sumnja u vlastitu vrijednost. Rezultati su podjednaki u odnosu na većinu varijabli, samo je kod ispitanika 25-30 godina rezultat pokazao i velik postotak onih kojima je prepreka manjak odvažnosti ili hrabrosti (47,6 %). U istraživanju među srednjoškolcima u većem postotku pojavljuju se i prepreke poput sumnji u vlastitu vrijednost (1). Kako ispitanici reagiraju kada netko nešto loše o njima govori, vidi se također na temelju rezultata ankete. Da to ne utječe na njihovu sliku o njima samima, tvrdi 31,7 % ispitanika, dok više njih, tj. 37,9 %, tvrdi da utječe na njih ili da ima veliku važnost za njih. To se najviše odnosi na žensku populaciju, njih 40,2 %, te na mlađe generacije 18-24 godine, njih 42,4 %, i na prvu godinu studija 40,8 %. Usporedimo li ovaj rezultat s izvornim istraživanjem, vidimo da oko 29,3 % srednjoškolske populacije tvrdi da nečije loše mišljenje utječe na njih, što je nešto manji postotak od studentske populacije (1). Tvrdnja „Kao osoba svjestan sam da sam neograničen u svojim mogućnostima i sposobnostima rasta i razvoja, mogu neizmjereno napredovati“ pokazuje da je samo 34,5 % ispitanika toga potpuno svjesno, a 13,7 % je onih koji su skeptični i ranije nisu o tome razmišljali. Skeptičnost se najviše javlja u ženskoj populaciji i u dobi 18-24 godine.

Da prepoznaju svoje talente izjavljuje 40 % ispitanika, a 12,4 % - od kojih opet najviše u dobi 18-24 godine - da nije svjesno svojih talenata. Ukoliko osoba nije svjesna svojih talenata i mogućnosti, sve manje ima povjerenja da može postati genijalna i cjelovita osoba. Rezultati pokazuju određenu učestalost takve pojave među ispitanicima 18-24 godine te kod ženskoga spola.

Kako bismo ispitali percepciju studenata o zakonitostima duhovne duše, potrebno je vidjeti kakvi su stavovi studenata prema Bogu ili transcendentnom, kakvi su njihovi stavovi prema drugim ljudima te prema njima samima. O odnosu prema Bogu već su prikazani rezultati, a odnos prema transcendentnom možemo pronaći u odgovorima na tvrdnje: „Djelovati moralno za mene je“ i „Smisao i vrijednost u onome što radim tražim“. Da je moralno djelovanje jedino ispravno, tvrdi 65,5 % ispitanika, dok njih 29,7 % tvrdi da to ovisi o situaciji. Manji broj, njih 4,8 %, pretežito muškoga spola i stariji od 30 godina, tvrdi da je to vrlo teško i pomalo naivno. Smisao i vrijednost traži često 58,6 % ispitanika, a 4,8 % njih odgovorilo je da to čini rijetko ili vrlo rijetko, od kojih je znatno više osoba muškoga spola, i to većinom starijih od 30 godina. Rezultati pokazuju da većina studenata ima ispravnu percepciju prema transcendentnim vrijednostima. Uočljiva je međutim pojava da dio njih, pretežito muškoga spola i starijih od 30 godina, ima manju tendenciju prema traženju smisla onoga što rade i tendenciju prema moralnom postupanju.

O tome kakav je odnos ispitanika prema drugim ljudima pokazuju odgovori na nekoliko pitanja koja upućuju na učestalost negativnosti u osjećajima, riječima i ponašanju. Na pitanje: „Kad me drugi povrijede“ 41,4 % ispitanika tvrdi da odlučuje oprostiti i krenuti iznova, dok čak 34,5 % njih tvrdi da ih dugo ta uvrjeda tišti i muči, a 5,5 % ispitanika, sve ženskoga spola i uglavnom 18-24 godine starosti, tvrdi kako ne može ili ne želi oprostiti i da bi osveta bila ispravan potez. Pitanje koje je usko povezano s ovim: „Kad ja pogriješim“, pokazuje da najveći broj ispitanika, njih 33,8 %, izbjegava slične situacije i trudi se postupati drugačije. Velik dio ispitanika, 17,2 %, dugo osuđuju sebe, a 11,2 % njih osjećaju se sputanima zbog straha da će počinuti novu pogriješku. Evidentna je i ovdje razlika između ženskoga i muškoga spola. Žene u većem postotku dugo osuđuju sebe (18,6 %), naspram muškaraca (11,5 %), te više strahuju od ponovne pogriješke ili osude (18,6 %), za razliku od muškaraca (15,4 %). Također je uočljivo da se uglavnom radi o mlađoj populaciji studenata, o onima između 18. i 24. godine života. Od 145 ispitanika najviše ih je odgovorilo da izgovara pozitivne, dobre i ohrabrujuće riječi, i to više ženska populacija, njih 60,2 %, u odnosu na mušku, kojih je 37 %. Da govore podjednako i dobre i loše riječi, odgovorilo je najviše muške populacije i to oni s prve godine studija. Od

ukupnoga broja ispitanika, njih 7, i to u dobi 18-24 godine, odgovorilo je da najčešće izgovara negativne, loše riječi. Ovaj je rezultat istovjetan prethodnomu istraživanju, provedenom u među učenicima gimnazije i strukovnih škola (1). Iz ovih rezultata vidimo kako međuljudski odnosi negativno više utječu na žensku populaciju te da su mlađe osobe podložnije negativnomu ponašanju. Ovakve negativne reakcije, sa stajališta hagioterapije, mogu biti posljedica povrijeđene osobe i prepreka u njezinu razvoju i kreativnosti.

O odnosu koji ispitanici imaju prema samima sebi dobro govore odgovori na tvrdnju: „Kad nešto odlučim činiti nanovo“ i posljednje pitanje u anketi: „Imam vrijeme za sebe u svakom danu, vrijeme u kojem se odmaram i odvajam od ostalih, imam vrijeme za sabranost u kojoj osluškujem sebe, svoje čežnje, svoje boli i radosti“. Da ima takvo vrijeme u danu, tvrdi 56,6 % njih i to najviše ispitanika između 18. i 24. godine života (61,7 %) i s druge godine studija (63,4 %). Da to ne uspijeva činiti, da im je nešto drugo važnije od toga i da ne koriste tako svoje vrijeme, tvrdi 33,8 % ispitanika, pretežito iznad 30 godina starosti, i to s prve godine studija (40,8 %). Odgovori na tvrdnju „Kada nešto odlučim činiti nanovo“ razlikuju se prema dobi ispitanika. Ispitanici u dobi 18-24 godine najviše tvrde kako nemaju dovoljnu motivaciju te brzo odustaju, njih 19 (17,8 %), ili da se trude, ali nakon nekog vremena odustaju, njih 14 (13,1 %). Vežano uz istu tvrdnju, nadovezuje se druga: „Vjerujem da mogu ostvariti svoje ideale i svoje čežnje“. Oko 77 % ispitanika odgovorilo je „često“ i „uvijek“, a odgovor „ponekad“ pojavljuje se kod 22 % njih. U jednom istraživanju u SAD-u, koje je provedeno na 258 studenata različitih preddiplomskih studija, dokazana je pozitivna povezanost između odlučnosti i postizanja ciljeva. Zanimljiv je podatak iz toga istraživanja taj da odlučnost utječe na pojedince u različitim stupnjevima, više na studente koji žive u određenoj zajednici, a manje na individualističke kulture. Studenti, koji imaju potporu, više su spremni ustrajati u naporima oko postizanja ciljeva (23). Vidimo da je odlučnost mlađe populacije niže razine nego kod starijih ispitanika. Ipak, odgovori na pitanje ostvarenja ideala i čežnji ne pokazuju razliku između mlađe i starije populacije. Sukladno istraživanju u SAD-u, vjerojatno je da mladi imaju jednako dobru potporu zajednice ili obitelji kojoj pripadaju, a koja im pomaže da ustraju u ostvarenju ciljeva.

6. ZAKLJUČAK

Na temelju provedenoga istraživanja i dobivenih podataka mogu se donijeti sljedeći zaključci:

- Većina studenata sestrinstva ima pozitivnu percepciju prema hagioterapijskom pristupu. Vidljiva je razlika da je skupina ispitanika starija od 24 godine imala bolju percepciju od mlađih generacija.
1. Prepreke u ostvarivanju osobnosti, kod studenata sestrinstva, jesu strahovi, nesigurnost, nepovjerenje, manjak odvažnosti ili hrabrosti, sumnja u vlastitu vrijednost, loše mišljenje drugih o njima. Prepreke su izraženije kod ispitanika ženskoga spola i skupine 18-24 godine, kod kojih se još pojavljuje i skeptičnost prema vlastitom napretku te nedostatak svijesti o vlastitim talentima.
 2. Kod studenata sestrinstva u većini je slučajeva vidljiva pozitivna percepcija u odnosu na zakonitosti duhovne duše. Kod ispitanika muškoga spola i starijih od 30 godina uočljiva je niža percepcija prema moralnom djelovanju i traženju smisla u onome što rade.

7. SAŽETAK

Cilj istraživanja: Ispitati percepciju studenata sestrinstva o hagioterapijskom pristupu; ispitati prepreke u ostvarenju cjelovitosti vlastite osobnosti; ispitati percepciju studenata sestrinstva prema zakonitostima duhovne duše koju naglašava hagioterapija.

Nacrt studije: Provedeno je presječno istraživanje.

Ispitanici i metode: U istraživanju je sudjelovalo 145 studenata sestrinstva preddiplomskoga studija na Fakultetu za dentalnu medicinu i zdravstvo Osijek (Osijek, Pregrada, Nova Gradiška). Instrument za provođenje istraživanja validirani je anketni upitnik Hagioterapijski pristup.

Rezultati: Rezultati pokazuju značajnu razliku u odgovorima prema tome zauzima li vjera važno mjesto u životu ispitanika. Oni, koji tvrde da je tako, imali su više pozitivnih rezultata od ispitanika kojima vjera ne zauzima važno mjesto u životu. Također, ispitanici stariji od 24 godine su u većem postotku imali pozitivne odgovore, osobito u pitanjima koja se odnose na međuljudske odnose.

Zaključak: Većina studenata sestrinstva ima pozitivnu percepciju prema hagioterapijskom pristupu. Vidljiva je razlika da je skupina ispitanika starija od 24 godine imala bolju percepciju od mlađih generacija. Prepreke u ostvarivanju vlastite osobnosti kod studenata sestrinstva jesu strahovi, nesigurnost, nepovjerenje, manjak odvažnosti ili hrabrosti, sumnja u vlastitu vrijednost, loše mišljenje drugih o njima. Prepreke su izraženije kod ispitanika ženskoga spola i skupine 18-24 godine, kod kojih se još pojavljuje i skeptičnost prema vlastitom napretku te nedostatak svijesti o vlastitim talentima. Kod ispitanika, u većini slučajeva, vidljiva je pozitivna percepcija u odnosu na zakonitosti duhovne duše. Kod ispitanika muškoga spola i starijih od 30 godina uočljiva je niža percepcija prema moralnom djelovanju i traženju smisla u onome što rade.

Ključne riječi: duhovna duša; hagioterapija; holistički pristup; studenti sestrinstva

8. SUMMARY

Student nurses' perceptions of the hagiotherapeutic approach

Objectives: To examine the perception of nursing students about the hagiotherapy approach; to examine the obstacles in achieving the integrity of one's own personality; to examine the perception of nursing students towards the laws of the spiritual soul emphasized by hagiotherapy.

Study Design: A cross-sectional study was conducted.

Participants and Methods: 145 undergraduate nursing students at the Faculty of Dental Medicine and Health Osijek (Osijek, Pregrada, Nova Gradiška) participated in the survey. The instrument for carrying out the research is a validated survey questionnaire Hagiotherapy approach.

Results: The results show a significant difference in the answers according to whether religion occupies an important place in the lives of the respondents. Those who claim that it is so had more positive results than respondents for whom religion does not occupy an important place in their lives. Also, respondents older than 24 had a higher percentage of positive answers, especially in questions related to interpersonal relationships.

Conclusion: The majority of nursing students have a positive perception of the hagiotherapy approach. A visible difference is that the group of respondents older than 24 had a better perception than younger generations. Obstacles to realizing one's own personality among nursing students are fears, insecurity, mistrust, lack of courage or courage, doubt in one's own worth, and bad opinions of others about them. Obstacles are more pronounced among respondents of the female sex and the 18-24 age group, where skepticism towards their progress and lack of awareness of their talents also appear. In most cases, the respondents have a positive perception in relation to the laws of the spiritual soul. Male respondents and those over 30 years of age have a lower perception of moral action and the search for meaning in what they do.

Keywords: spiritual soul; hagiotherapy; holistic approach; nursing students

9. LITERATURA

1. Perišić A. Hagioterapijski pristup u radu i suživotu s djecom i mladima. 2.izd. Zagreb: Zaklada hagioterapija prema prof. dr. Tomislavu Ivančiću; 2014.
2. Ivančić T. Hagioterapijska antropologija. 3.izd. Zagreb: Teovizija; 2017.
3. RIMSKI OBREDNIK: Red pristupa odraslih u kršćanstvo. Kršćanska sadašnjost; 1998.
4. Ivančić T. Korijeni hagioterapije. 5.izd. Zagreb: Teovizija;
5. Ivančić T. Dijagnoza duše i hagioterapija. 4. izd. Zagreb: Teovizija; 2007.
6. Ivan Pavao II. Salvifici doloris. Kršćanska sadašnjost; 1990.
7. Jores A. Čovjek i njegova bolest. Zagreb: Provincijalat franjevac trećoredaca; 1998.
8. Amen DG. Liječenje hardwarea duše. Zagreb: V.B.Z.; 2002.
9. Frankl V. Nečujan vapaj za smislom. Zagreb: Naprijed Zagreb; 1981.
10. Puljić Ž. Franklova logoterapija – liječenje smislom. Društvena istraživanja : časopis za opća društvena pitanja. 2005 Oct 31;14(4-5 (78-79)):885–902.
11. Frankl V. Zašto se niste ubili? 3. Zagreb: Biblioteka oko tri ujutro; 1979.
12. Frankl V. Bog kojega nismo svjesni. 5.izd. Zagreb: Provincijalat franjevac trećoredaca; 2001.
13. Ivančić T. Hagioterapija u susretu s čovjekom. 5.izd. Zagreb: Teovizija; 2019.
14. Frankl V. Liječnik i duša. 2.izd. Zagreb: Kršćanska sadašnjost; 1993.
15. Petrov E, Markulin Š. Transcendentalno iskustvo skrbi za samoga sebe u kontekstu pandemije COVID-a 19. Crkva svijetu (Online). 2021;56(3):507–26.
16. Ivančić T. Otkriće duhovne terapije. Zagreb: Teovizija; 1997.
17. Crnek L. Hagioterapijska ljekarna. 4.izd. Zagreb: Teovizija; 2019.
18. Ivančić T. Hagioterapija duhovna medicina. 2.izd. Zagreb: Teovizija; 1996.
19. Ivančić T. Svestrana izranjenost čovjeka. Teovizija; 2016.
20. Marušić M. i sur. Uvod u znanstveni rad u medicini. 5.izd. Zagreb: Medicinska naklada; 2014.
21. Prlić N, Podgorelec F, Barać I. Percepcija duhovnosti i duhovne srbi kao prediktor percepcije kompetencija u pružanju duhovne skrbi studenata sestrinstva. Nova prisutnost : časopis za intelektualna i duhovna pitanja. 2021;XIX(2):229–41.

22. Green A, Kim-Godwin YS, Jones CW. Perceptions of Spiritual Care Education, Competence, and Barriers in Providing Spiritual Care Among Registered Nurses. *JHN* [Internet]. 2020;38(1). Available from: <https://doi.org/10.1177/0898010119885266>
23. Alhadabi A., Karpinski AC. Grit, self-efficacy, achievement orientation goals, and academic performance in University students. *IJAY*. 2020;25:519–35.